

Σεβαστό ιερατείο,

Αξιότιμη Υπουργέ Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως,

Αξιότιμε Δήμαρχε, Αξιότιμε πρόεδρε της Σχολικής Εφορείας,

Αξιότιμα μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου και της Σχολικής Εφορείας

Αγαπητοί διευθυντές, διευθύντριες, εκπαιδευτικοί,

Κυρίες και κύριοι, αγαπητά μου παιδιά,

Γιορτάζουμε σήμερα και τιμούμε τους Τρεις μεγίστους φωστήρες της Τρισηλίου Θεότητας, τον Μέγα Βασίλειο, τον Ιωάννη τον Χρυσόστομο και τον Γρηγόριο τον Θεολόγο, γιατί σε δύσκολους καιρούς για τον χριστιανισμό, στερέωσαν τη Χριστιανική ορθόδοξη πίστη, ανέδειξαν τη μεγάλη πολιτιστική αξία του κλασσικού αρχαιοελληνικού πολιτισμού και ως λαμπροί παιδαγωγοί με τη διδασκαλία και τα συγγράμματά τους, παρέδωσαν μια διαχρονική παρακαταθήκη για την ορθή αγωγή και ανατροφή των νέων με μια τεράστια παιδαγωγική αξία.

Τέλη του 11^{ου} και αρχές του 12^{ου} αιώνα, λόγιοι άνθρωποι στο Βυζάντιο χωρίστηκαν σε τρεις παρατάξεις για το ποιος από τους τρεις Ιεράρχες διακρίνεται για την ανωτερότητά του, με αποτέλεσμα η Εκκλησία να τους κατατάξει ίσους και να τους γιορτάζει την ίδια ημέρα,

Με το άφταστο παράδειγμα της πράξης και της ζωής τους, δίνουν λαμπρό παράδειγμα σε όλους εμάς και φωτίζουν τα δικά μας βήματα σαν άσβεστοι φάροι. Τρεις μορφές, από εκείνες τις λίγες, που καταφέρνουν να σπάζουν τα στεγανά του χρόνου και δεν τους καταπίνει η λήθη. Στο πρόσωπό τους συνυπάρχουν πολλές έννοιες, του φιλόσοφου, του επιστήμονα, του νομικού, του ενάρετου σοφού δασκάλου, του θαυμάσιου ρήτορα, του χαρισματικού ηγέτη, του ακαταπόνητο μαχητή, του ακούραστου κοινωνικού εργάτη. Δραστηριοποιήθηκαν και οι τρεις σε αφάνταστο βαθμό για τα κοινωνικά προβλήματα, τη φτώχεια, την αμάθεια, τον πόνο, την αθλιότητα, την ανισότητα.

Δικαίως ονομάστηκαν προστάτες των Γραμμάτων, γιατί πέτυχαν μία εναρμόνιση μία αρμονική σύζευξη της ελληνικής παιδείας με τη χριστιανική πίστη, γιατί μας άφησαν εκατοντάδες συγγράμματα, ομιλίες, πραγματείες, επιστολές, προσευχές, λόγους, ποιήματα, θεολογικά έργα, μέσα στα οποία ανακαλύπτουμε τις βασικότερες παιδαγωγικές αρχές που ισχύουν μέχρι σήμερα, γιατί υλοποίησαν τεράστιο κοινωνικό έργο, που φανερώνει σε άριστο βαθμό τον «καλοκάγαθό άνθρωπο». Και σε όλα αυτά τα θαυμαστά, προβάλλεται επιτακτικά μπροστά μας η δύναμη της αγιοσύνης τους. Ο αναγνώστης κάθε εποχής μελετώντας το έργο τους, διαπιστώνει τη συναρπαστική ρητορική τους δεινότητα, την παιδαγωγική ευελιξία, τη σπάνια βιβλική κατάρτιση, την ψυχοδιαγνωστική τους ικανότητα, την ποιμαντική τους αγωνία και την ορθόδοξη θεολογία.

Ας προσπαθήσουμε να σκιαγραφήσουμε τη φυσιογνωμία αυτών των θεϊκών και σπάνιων μορφών, των τριών πεφωτισμένων, θεόπνευστων ανδρών, που τιμούν σήμερα η

Εκκλησία μας, η Εκπαίδευση κι η Πολιτεία. Διάνοιες, προικισμένες με σπάνια διανοητικά χαρίσματα, από την παιδική τους ηλικία διψούσαν για μάθηση. Αυτή η ασίγαστη δίψα τους οδήγησε σ' όλες τις φημισμένες σχολές της εποχής τους. Στην Αθήνα ο Βασίλειος και ο Γρηγόριος σπούδασαν μαζί φιλοσοφία, ρητορική, νομικά, μουσική γεωμετρία, αριθμητική, αστρονομία, ιατρική. Κι όπως σημειώνει ο Γρηγόριος για τον φίλο του Βασίλειο, οι επιδόσεις του σ' όλες τις επιστήμες ήταν τόσο μεγάλες, όσο δεν παρουσίαζαν οι άλλοι σπουδαστές σε κάθε επιστήμη ξεχωριστά. Όσο για τον Γρηγόριο, ήταν τόσο ικανός ρήτορας, ώστε ενώ φοιτούσε ακόμα, του δόθηκε καθηγητική έδρα της ρητορικής στο πανεπιστήμιο Αθηνών. Ενώ για τον μεταγενέστερο Ιωάννη, με τον χειμαρρώδη ρητορικό λόγο, έλεγε ο περίφημος καθηγητής του ο εθνικός Λιβάνιος: *«Τον Ιωάννη θα άφηνα διάδοχό μου αν δε μου τον είχαν κλέψει» οι χριστιανοί»*.

Ο Μέγας Βασίλειος γεννήθηκε το 330 στην Καισάρεια της Καππαδοκίας. Η μητέρα του Εμμέλεια ανέλαβε να πλάσει την ψυχή του μικρού Βασίλειου και κατάφερε να φυτέψει στην καρδιά του από πολύ νωρίς την απεριόριστη αγάπη για τον Θεό και τους ανθρώπους. Έτσι ριζώθηκαν βαθιά στην ψυχή του τα ανώτερα και αγνά ιδανικά. Αξίζει να σημειωθεί, ότι η Εμμέλεια ήταν άριστη καλλιτέκνη στοργική μητέρα και άξια παιδαγωγός. Τα πρώτα γράμματα τα διδάχτηκε από τον πατέρα του και συνέχισε τις σπουδές του στην Καισάρεια, στο Βυζάντιο και στην Αθήνα, στο πιο ανθηρό κέντρο γραμμάτων και τεχνών της εποχής εκείνης.

Όταν γύρισε στον Πόντο διακρίθηκε ως ρήτορας, διότι προκαλούσε μεγάλη εντύπωση στους ακροατές του η μεγάλη του μόρφωση, η πλούσια πείρα του και η θεία πνοή των λόγων του. Σημαντικός σταθμός στη ζωή του ήταν όταν αποφάσισε με την τεράστια περιουσία του να ιδρύσει τη Βασιλειάδα, ένα πρότυπο κέντρο φροντίδας και περίθαλψης των ασθενέστερων κοινωνικά ανθρώπων, με τη λειτουργία ενός κοινωνικού φιλανθρωπικού συστήματος σε μια μεγάλη έκταση, με πτωχοκομεία, γηροκομεία, νοσοκομεία, ορφανοτροφεία, θέλοντας να λιγοστέψει, κι αν μπορούσε να αφανίσει, τον ανθρώπινο πόνο, τη φτώχεια και την αδικία. Όλη η περιουσία που κράτησε για τον εαυτό του ήταν μονάχα τα βιβλία του.

Το σθένος του και η τόλμη του μπροστά στους ισχυρούς, υπήρξαν υποδειγματικά. Δεδίστεσε ούτε για μια στιγμή μπροστά στον Μόδεστο, τον απεσταλμένο του αυτοκράτορα, όταν τον απείλησε με δήμευση της περιουσίας του, εξορία και θάνατο. Ο λόγος ήταν γιατί αρνιόταν να ασπαστεί τον Αρειανισμό μια αίρεση που αντιμαχόταν την ορθόδοξη πίστη. Δεν φοβόταν τις κακουχίες με τις οποίες τον απειλούσαν ούτε και τον θάνατο, που θα τον έφερνε πιο γρήγορα κοντά στον Θεό. Πέθανε πρόωρα, την 1η Ιανουαρίου του 379, σε ηλικία μόλις 49 χρονών, καταπονημένος από την άσκηση και την έντονη δραστηριότητα παραδίδει το πνεύμα του. Ο θάνατός του λύπησε χιλιάδες λαού, γιατί είχαν χάσει έναν φιλόπρωτο, αγνό προστάτη και έναν αληθινό συμπαραστάτη, που υπηρέτησε με ανιδιοτέλεια τον άνθρωπο.

Ο Γρηγόριος ο Θεολόγος γεννήθηκε το 329 στην Αριανζό της Καππαδοκίας. Ανατράφηκε από τη μητέρα του Νόννα με μεγάλη θρησκευτικότητα και γι' αυτό αγάπησε πολύ την ορθόδοξη χριστιανική πίστη και θέλησε να τη βοηθήσει μ' όλες του τις πνευματικές δυνάμεις.

Αφού σπούδασε στην Καισάρεια, στην Αλεξάνδρεια και στην Αθήνα γύρισε στη Ναζιανζό και χειροτονήθηκε πρεσβύτερος. Το 378 τον κάλεσαν στην Κωνσταντινούπολη, γιατί είχε επικρατήσει ο Αρειανισμός και η ορθόδοξη πίστη κινδύνευε να καταποντιστεί. Ελάχιστους ορθόδοξους χριστιανούς βρήκε ο Γρηγόριος στην Κωνσταντινούπολη, αλλά η ευγλωττία και η δύναμη του λόγου του, ενθουσίαζαν τους ακροατές του και κάθε μέρα γίνονταν περισσότεροι. Η μεγάλη σοφία, η σύνεση και η θεία πνοή που χαρακτήρισαν του λόγους του έγιναν αιτία να ονομαστούν θεολογικοί, γι' αυτό ακριβώς και ο ίδιος ονομάστηκε Θεολόγος. Έμεινε γνωστός και για την ευαισθησία του, την οποία αποτύπωνε στα ποιήματά του. Έγινε Αρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως και έλαβε μέρος στη Β' Οικουμενική Σύνοδο, όπου το σοφό και διαυγές πνεύμα του έδωσε σπουδαίες συμβουλές και κατευθύνσεις. Αργότερα αποσύρθηκε στην Αριανζό σε μόνωση και ησυχία, όπου και πέθανε σε ηλικία 90 χρονών.

Ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος γεννήθηκε το 345 στην Αντιόχεια. Η μητέρα του Ανθούσα τον ανέθρεψε με ευσέβεια, του δίδαξε τον σεβασμό και την αγάπη προς τα διδάγματα του Σωτήρα μας και του έμαθε τα πρώτα του γράμματα. Επειδή προοριζόταν για νομικός, σπούδασε στο πανεπιστήμιο της Αντιόχειας αρχικά ρητορική και φιλοσοφία, αλλά αμέσως μετά θεολογία και δικηγορία. Ως δικηγόρος διακρινόταν για τον δυνατό του χειμάρωδη λόγο, αλλά γρήγορα εγκατέλειψε το επάγγελμα αυτό, για να ζήσει τη ζωή του ασκητή για κάποια χρόνια. Επιστρέφοντας στην Αντιόχεια χειροτονείται διάκονος και πρεσβύτερος. Αναμφίβολα, ξεχώριζε για την ευσέβεια, τη φιλανθρωπία, το πνεύμα, αλλά περισσότερο για την εξαιρετική ευγλωττία και ευφράδεια του, που γινόταν ακόμη πιο αξιοθαύμαστη αφού τη σφράγιζε και της έδινε πνοή ο Λόγος του Θεού, που τόσο πιστά υπηρετούσε.

Οι λόγοι του προκαλούσαν ρίγη ενθουσιασμού και συγκίνησης. Από το στόμα του έρρεαν ποταμοί μέλιτος. Θεωρείται ο μεγαλύτερος εκκλησιαστικός ρήτορας της ορθοδοξίας, γι' αυτό ακριβώς και ονομάστηκε Χρυσόστομος. Σε λίγο η φήμη του είχε φτάσει πολύ μακριά και τον κάλεσαν στην Κωνσταντινούπολη, όπου χειροτονήθηκε Αρχιεπίσκοπος. Ως Αρχιεπίσκοπος έδειξε αγάπη και παράλληλα τόλμη εξαιρετική. Οργάνωσε συσσίτια, στα οποία κάθε μέρα μοιραζόταν φαγητό σε επτά χιλιάδες φτωχούς, ευάλωτους και οικονομικά ασθενέστερους ανθρώπους.

Έχοντας ένα ασυνήθιστα ανήσυχο και κριτικό πνεύμα για την εποχή του, καυτηρίαζε κληρικούς και πολίτες, στιγματίζε τη χλιδή των αρχόντων, την ασυλλόγιστη σπατάλη των δυνατών, την κοσμική προκλητική ζωή και δε δίστασε να ελέγξει και την ίδια την αυτοκράτειρα Ευδοξία. Οργίστηκε η Ευδοξία και έπεισε τον αυτοκράτορα να εξορίσουν τον Ιωάννη. Την τελευταία στιγμή φοβήθηκαν την οργή του λαού, που υπεραγαπούσε τον Ποιμένα του και ο αυτοκράτορας ανακάλεσε τη διαταγή. Ωστόσο ο Ιωάννης με θάρρος και παρρησία εξακολούθησε να στρέφεται εναντίον κάθε παραβάτη του κράτους και της εκκλησίας και έτσι δημιούργησε εχθρούς ισχυρούς, που αυτή τη φορά κατάφεραν να τον εξορίσουν. Από τις πολλές ταλαιπωρίες και τις κακουχίες πέθανε στον δρόμο προς την εξορία το 407.

Συνοψίζοντας, βλέπουμε ότι οι Τρεις Ιεράρχες μετά τις σπουδές τους μπορούν να έχουν μια ζωή γεμάτη πλούτο, τιμή και δόξα, αλλά το καθαρό τους πνεύμα και η φλογερή τους καρδιά είναι αλλού στραμμένα, ρίχνονται στον αγώνα για τη διάδοση του ευαγγελίου. Γόνιμοι εύπορων οικογενειών και οι τρεις μοιράζουν τη μεγάλη τους περιουσία στους φτωχούς και αποσύρονται στη μόνωση. Ζουν αποτραβηγμένοι σε σιωπή και περισυλλογή, σαν τον σπόρο του σταριού που κρύβεται κάτω από τη γη τους μήνες του χειμώνα, για να προετοιμάσουν τον άφθονο χρυσό καρπό του θερισμού. Ρίχνονται στη μελέτη της Αγίας Γραφής, στη σπουδή της θεολογίας και τα διασυνδέουν με τη γνώση της αρχαίας φιλολογίας και της δικανικής επιστήμης. Φλογισμένοι από την εσωτερική φωτιά του Πνεύματος και με πλούσια την εμπειρία της ασκητικής ζωής εισέρχονται στην τάξη του κλήρου. Τα θρησκευτικά τους αξιώματα τους βρίσκουν όχι μόνο σκυμμένους στη μελέτη, αλλά στον πόνο του λαού, στη διακονία στους δρόμους.

Έζησαν σ' ένα ταραγμένο κόσμο. Από τη μια η ειδωλολατρία σαν φρόνημα και τρόπος ζωής να τυραννά τον άνθρωπο και από την άλλη η αίρεση να υποκαθιστά την αλήθεια με το ψέμα και την πλάνη. Και οι τρεις Ιεράρχες με το κρυστάλλινο ευαγγελικό μήνυμα αγωνίζονται να κρατούν ανοιχτούς τους ορίζοντες μπροστά στα μάτια των ανθρώπων. Διδάσκουν την αλήθεια με λόγια και με έργα και πασχίζουν για τη φανέρωση της αληθινής πίστης μέχρι τη σωματική εξουθένωσή τους.

Υπήρξαν οι μεγάλοι της Εκκλησίας μας διδάσκαλοι, που με τα φωτισμένα τους πνεύματα είχαν πολύ ορθώς αντιληφθεί ότι για να αλλάξει η ανθρωπότητα πρέπει να δοθεί έμφαση στην παιδεία, στην εκπαίδευση, στην καλλιέργεια του πνεύματος. Αυτή ήταν η αρχή και η βάση μιας φωτισμένης κοινωνίας, όπως την οραματίστηκαν και όπως θέλησαν να την πλάσουν. Αυτοί οι φωστήρες του Πνεύματος τιμώνται σήμερα απ' όλο τον χριστιανικό κόσμο για την πραγματική και πολύτιμη προσφορά τους. Όπως γράφει και ο υμνογράφος δεν υπήρξαν απλώς τρεις άνθρωποι με αίγλη και δόξα, αλλά τρεις ήλιοι, τρεις φωστήρες που φωτίζουν ολόκληρη την οικουμένη.

Τα άστρα τους δεν έδυσαν, το φως τους δεν εξαφανίστηκε, το μεγαλείο της ψυχής τους παρέμεινε άφθαστο, το έργο τους φεγγοβόλο και διαχρονικό. Αυτούς λοιπόν αξίζει να μιμούμαστε και να έχουμε όλοι και ιδιαίτερα τα παιδιά και οι νέοι προστάτες στη ζωή μας και όχι τα ψεύτικα και πρόσκαιρα πρότυπα, που προβάλλουν καθημερινώς τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και Κοινωνικής Δικτύωσης, που σε λίγο θα λησμονηθούν, αφού όμως πρώτα επηρεάσουν αρνητικά και βλάψουν τα παιδιά και τους νέους. Ας τοποθετήσουμε τους τρεις Ιεράρχες οδοδείχτες, πρότυπα αγνά στη ζωή μας κι ας μην αγαπήσουμε μόνο τα λόγια τους, αλλά να προσπαθήσουμε να γίνουμε μιμητές των έργων τους.

Στη σημερινή εποχή της παγκοσμιοποίησης, οι τρεις μεγάλοι διδάσκαλοι που τιμούμε, μάς δίνουν το μήνυμα, πως μπορούμε να επιβιώσουμε μιμούμενοι το ήθος, την αγωνιστικότητα και τον τρόπο της ζωής τους. Η σύνδεσή μας με την παράδοση των Τριών Ιεραρχών αποτελεί ελπίδα για την ενδυνάμωση της πίστης μας και τη διατήρηση της ελληνορθόδοξης ταυτότητάς μας.